

MOZAIKOK A HADTÖRTÉNELMI LEVÉLTÁR TERVEIBŐL

A Hadtörténelmi Intézet Levéltára legfontosabb feladatként az általános rendezettség megteremtését tűzte maga elé.

A terv végrehajtása során elsőként a Honvédelmi Minisztérium 1867—1945 közötti anyagának munkabavételét határoztuk el, hogy minél előbb rendelkezésre tudjuk bocsátani a Horthy-korszak katonai és katonapolitikai kérdéseire anyagot kereső kutatóknak.

Mivel az iratanyaghoz nincsenek meg a kutatást elősegítő legfontosabb segédkönyvek (iktatókönyvek, név- és tárgymutatók), legcélszerűbbnek látszott az ügyosztály—tétel—alapszám szerinti rendezés, tekintve, hogy egy-egy ügyosztály tárgyi szempontból több-kevesebb pontossággal körülhatárolható és ügyköre ismert. Az iratanyag ilyen felállítása lehetővé teszi, hogy egy bizonyos meghatározott területen dolgozó kutató számára meg tudjuk adni az ügyosztályt, illetve ügyosztályokat, amelyek forrásai a keresett témának. A kutatást természetesen továbbra is darabonkénti átnézéssel kell végezni. Az eredeti segédkönyveket pótló ismertetések és segédletek elkészítése későbbi feladat lesz. A fenti rendezési elvből csupán azoknál az ügyosztályoknál tértünk el, amelyek személyi ügyekkel foglalkoztak. Ezeknek az ügyosztályoknak az anyagát a könnyebb kezelhetőség céljából alfabetikus sorrendben helyeztük el, s a legszükségesebbhez névmutatót is készítettünk.

Ez év elején fejeződött be egy másik hasonló jellegű munka is: a második világháborúban működő különböző hadikórházak anyagának rendezése. Az előbbi rendezési munkával ellentétben ez elsősorban nem a történések számára nyújt forrást, hanem a második világháború katona-egészségügyi és orvostörténeti kérdéseire.

Az elkövetkező évek feladata lesz a General Kommando für Ungarn és az első világháború idejéből származó különböző katonai parancsnokságok és egységek iratainak rendezése.

A korabeli iratok mellett fontos forrásai a történetírásnak a visszaemlékezések, amelyek kiegészítői az előbbieknak, mivel szerzőik részvevői vagy szemtanúi voltak különböző történelemformáló eseményeknek. Az átélés és személyes élmények alapján megírt írások pedig élőbbé teszik az eseményeket és jobban emberközelbe hozzák a korszakot, amelyeket a korabeli iratok hivatalos nyelve rendszerint hidegen és szárazon tükröz. E felismeréstől vezettetve megkezdtük a Magyar Tanácsköztársaságért harcoló vöröskatonák, a Szovjetunió polgárháborújában részt vevő magyar internacionalisták, a spanyol polgárháborúban és a második világháború fegyveres ellenállási mozgalmaiban részt vevők visszaemlékezéseinek begyűjtését. A már begyűjtött visszaemlékezések száma több száz. Egységes elv szerinti feldolgozásukat és nyilvántartásba vételüket a közelmúltban kezdtük meg. Minden egyes vissza-

emlékezésről karton készül, amelyen a szerző nevén és a visszaemlékezés tárgyán kívül feltüntetjük még a működési időt és helyet, beosztást, rendfokozatot, az alakulat nevét, az irat jellegét és terjedelmét. A visszaemlékezésekben szereplő nevekről külön névkarton készül. Ezzel a segédlettel messzemenően ki tudjuk elégíteni a kutatók igényeit.

Feladataink számosak, fontossági sorrendjük megállapítása nem könnyű. Mégis úgy gondoltuk, hogy az ismertetett munkák elvégzésével jelentősen elősegítjük a kutatók munkáját.

Dr. Bóhm Jakab